

Viestintätekniikan vaiheita

Jos suomalaisilta katu-gallupissa kysyttäisiin, mikä tai millainen on maailman vanhin kirjoitusjärjestelmä, vastaukseksi saattaisi tulla vaikkapa nuolenpääkirjoitus. Tuosta vastauksesta ei pitäisi ketään moittia, koska menneisyyksien opetus Suomessa on kirjoittajan maisteri *Osmo Tuomalan* mukaan ollut ja on vieläkin retuperällä, toisin kuin muissa vanhoissa kulttuureissa.

Kaikki vanhimmat luonnollisesti syntyneet kirjoitusjärjestelmät ovat olleet kuvakirjoitusta. Kahdessa väestöltään isossa maassa, Kiinassa ja Japanissa tuosta kuvakirjoituksesta johdettu »kirjoitusmerkki»-järjestelmä on vieläkin käytössä, Japanissa sitä kutsutaan »katakana»-kirjoitukseksi. Arvioidaan, että pystyäkseen lukemaan ja kirjoittamaan kiinan kieltä, täytyy oppia tuntemaan 6000–7000 kirjoitusmerkkiä.

Sille, joka sanoo, että tuo on liian vaivalloista, voi tuoda esille asian myönteisen puolen: tuollaisen järjestelmän tunnusmerkkien oppiminen kehittää muistia ja sen käyttämistä ja luotaten valmiuksia muunkin oppimiseen. Joissakin kulttuureissa tämä näyttää olevan pohjavireenä, ellei peräti tavoitteena.

Suomalaisten vanhin kuvakirjoitus 4000 vuoden ikäistä

Emeritusprofessori Niilo Valonen sai vuosikymmeniä kestäneet tutkimuksensa valmiiksi jo parikymmentä vuotta sitten, mutta vieläkin niiden sensaatiomaisia tuloksia ei tunneta Suomessa. Hänen teoksensa Muinaisrunoja Itä-Karjalan kalliopiiroksissa on arvokas esimerkki uraa uurtavasta poikkitieellisestä kulttuuritutkimuksesta.

Useimmat meistä sentään tuntevat Kalevalan, jota on markkinoitu meilte kansalliseepoksena. Nykytutkimuksen valossa se on sekahedelmäkeitto, jonka aineksia on analysoitu jo pitkään. Sen sisällöstä on syntynyt luo-

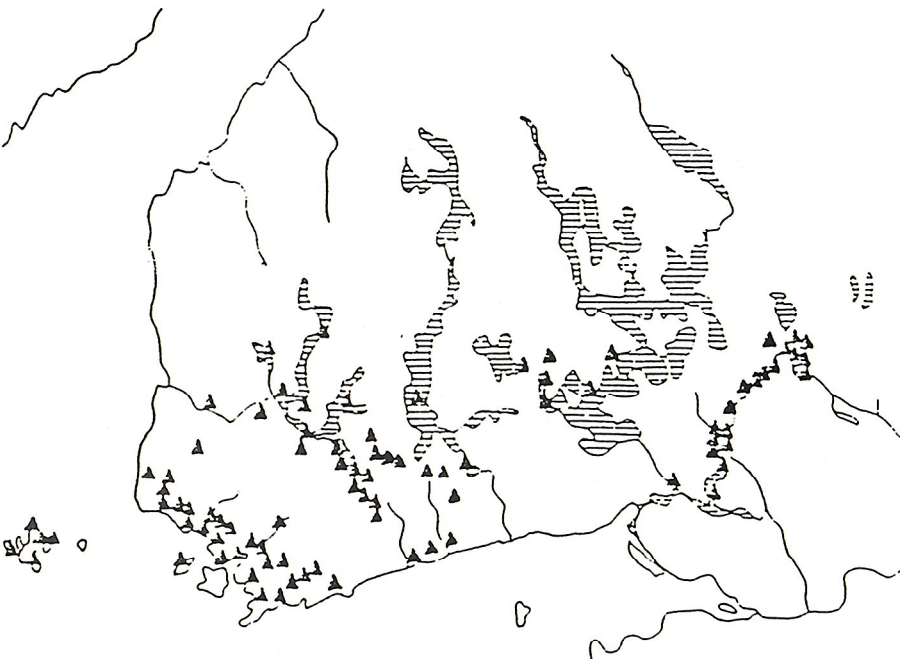
kitteluja, joiden mukaan runoja on ainakin viittä tyyllisuuntaa, jotka edustanevat eri aikakausia, vanhimmat yli 4000 vuoden takaa. Valosen poikkitieellinen tutkimusote ulottui seuraaville alueille: vanhimmat suomalaisen kulttuurin ns. muinaisrunot, petroglyfia eli kalliotaitteen (kaiverrusten) tutkimus sekä arabien (tunnetuimmat babylonialaisten) tähtikartastot ja niiden suomalaiset sovellutukset.

Valonen totesi, että tunnetut runot Hiiden hirven hiihdäntä ja Päivölän pidot ovat paitsi korkealuokkaista runoutta, myös tähtitiedettä. Nuo runot on kirjoitettu kuvakirjoituksella Karjalan kallioihin säe säkeeltä lukemisen ja muistamisen helpottamiseksi noin 4000 vuotta sitten. Suomen uusi itärajahan syntyi vasta 668 vuotta sitten, kun viikingit ja Novgorod halkaisivat Suomen kauppa- ja pakkoveronkantopiireihinsä Pähkinäsaaren sopimuksella.

Suomalaisten tulviestintäverkoston eli vainovalkeitten aika 800–1300

Suomalaisten ensimmäisen itsenäisyyden ajan mittavin yhteinen rakennussaaventus oli puolustuslinnoitusjärjestelmä viikinkien hyökkäyksiä vastaan lännestä, etelästä ja idästä (Venäjällä viikinkien Gardarike-alusmaa). Tuo yli sadan vahvistetun linnoituksen järjestelmä oli suunniteltu ja rakennettu niin, että vihollisten hyökätessä hälytys linnoituksesta toiseen voitiin suorittaa suurilla tulilla, joita kansa kutsui vainovalkeiksi.

Tämän tulviestintäverkoston toiminnan testaus käytännössä ällistyi tutkijat 1930-luvulla: hälytys hyökkääjien tulosta oli kulkenut valon nopeudella vartiovuorossa olevilta toisiin linnakkeisiin ja oman linnoituksen ase- ja puolustusvelvollisille. Järjestelmät olivat koko maakuntaa koskevia ja suojaavia. Suomalaiset pystyivät säilyttämään itsenäisyytensä tämän järjestelmän ansiosta n. 500 vuotta. Vainoojat ja miehittäjät sammuttivat tämän nerokkaan järjestelmän tulet vuoden 1293 paikkeilla ja Suomi joutui keski-ajan pimeyden alle. □

Kartta (M. Ruutu) esittää puolustusjärjestelmän tärkeimmät linnoitukset, joita oli kaikkiaan satakunta.